

ALLERGIK KASALLIKLARNING SPETSIFIK DIAGNOSTIKASI

Mardonova Nigora

*Klinik laborator diagnostikasi va DKTF klinik laborator
diagnostikasi kursi bilan kafedra kursanti*

Nurmatova M.A.

*Klinik laborator diagnostikasi va DKTF klinik laborator
diagnostikasi kursi bilan kafedra assistenti*

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Samarqand, O'zbekistan

Allergik kasalliklar har yili turli mutaxassislikdagi shifokorlar e'tiborini tobora ko'proq jalb etmoqda. Allergik kasalliklar insoniyatga ikki yarim ming yildan ortiq vaqtdan beri ma'lum bo'lishiga qaramay, zamonaviy dunyoda allergopatologiyani tashxislash bilan bog'liq muammolar hanuz dolzarbligicha qolmoqda [4,5,6].

Kalit so'zlar: allergik kasalliklar, testlar, diagnostika, sensibilizatsiya, allergiya.

Allergik kasalliklarning keng tarqalganligi (dunyo aholisining 20% dan ortig'i) allergiya muammosini global tibbiy-ijtimoiy masalaga aylantirdi. Allergik kasalliklar ijtimoiy-iqtisodiy zarar, sog'liq darajasiga va bemorlar hayot sifatiga ta'siri bo'yicha inson kasalliklari tarkibida birinchi uchlikka kiradi [4,5,6].

Allergiya "sivilizatsiya kasalligi" deb ataladi. Yuqori rivojlangan mamlakatlarda allergiyadan aziyat chekayotganlar (asosan yoshlar) ulushi rivojlanayotgan mamlakatlarga nisbatan ancha yuqori. Har yili allergik patologiyaning o'sib borishi (aholi orasida allergik bemorlar ulushi 40% gacha, sayyoramizning har uchinchi aholisi allergik rinitdan, har o'ninchi kishisi bronxial astmadan aziyat chekishi) allergiyani o'tgan asr oxirida dunyoning ko'pgina mamlakatlarini qamrab olgan va XXI asrda ham o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan epidemiya sifatida baholash imkonini beradi [22,23,24].

So'nggi 30 yil davomida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, allergik kasalliklar tarqalishi har 10 yilda ikki barobar oshmoqda. Allergik kasalliklarning yuqori tarqalishi va yetarli darajada aniqlanmasligi, ularning jamiyat va har bir bemor hayotiga ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri allergolog-immunolog, pulmonolog hamda umumiy amaliyot shifokorlaridan allergik kasalliklarni tashxislashning asosiy tamoyillari bo'yicha bilimlarni doimiy ravishda yangilab borishni talab qiladi [20,21].

Maxsus allergologik diagnostikaning asosiy usullari to'rt guruhga bo'linadi:

1. Allergologik anamnez.
2. Teri allergik sinovlari.
3. Provokatsion allergik sinovlar.

4. Laborator tekshiruvlar [18,19,20].

Teri sinovlari — organizmning o'ziga xos sensibilizatsiyasini aniqlash maqsadida allergenni teri orqali yuborish va hosil bo'lgan shish yoki yallig'lanish reaksiyasining kattaligi hamda xususiyatini baholashga asoslangan diagnostik usuldir.

Teri allergik sinovlari allergik kasalliklarni maxsus tashxislashning eng keng tarqalgan, texnik jihatdan oddiy, yetarlicha o'ziga xos va xavfsiz usuli hisoblanadi. To'g'ri bajarilgan va yetarli darajada talqin qilingan, sifatli va standartlashtirilgan allergenlar bilan o'tkazilgan teri sinovlari (tegishli hududda uchraydigan barcha allergenlar qo'llanilishi lozim) yuqori samarali diagnostik usuldir. Shu sababli teri testlari allergiyani tashxislashning birlamchi usuli hisoblanadi va maxsus tayyorgarlikka ega mutaxassislar tomonidan o'tkaziladi.

Teri sinovlarining bir necha texnik ko'rinishlari mavjud:

1. prik-testlar;
2. skarifikatsion testlar;
3. intradermal (teri ichiga) testlar;
4. aplikatsion (epikutan, patch-test) testlar [16,17,18].

Teri sinovi usulini tanlash quyidagilarga bog'liq:

1. kasallik turi;
2. taxmin qilinayotgan allergik reaksiya turi;
3. allergenning ehtimoliy guruhi.

Oddiy kimyoviy moddalar va ayrim dori vositalariga yuqori sezuvchanlik (klinik jihatdan kontakt dermatit bilan namoyon bo'lsa) holatida faqat aplikatsion testlar diagnostik ahamiyatga ega.

Polinoz, bronxial astma, allergik rinit, eshakemi (urtikariya) va Kvinke shishi (angionevrotik shish) holatlarida, agar anamnezda bakterial bo'lmagan allergenlarga sezuvchanlik gumon qilinsa, tekshiruvni avval prik yoki skarifikatsion testlardan boshlash kerak. Faqat natijalar manfiy yoki shubhali bo'lib, anamnez ijobiy bo'lsa, intradermal testlar o'tkaziladi [13,14,15].

Zamburug' (maishiy) kelib chiqishli allergenlarga yuqori sezuvchanlikni aniqlash uchun intradermal testlar qo'llaniladi [10,11,12].

Teri sinovlarini o'tkazish uchun ko'rsatma — anamnez ma'lumotlarida ma'lum bir allergen yoki allergenlar guruhi kasallik rivojlanishida sababchi rol o'ynaganini ko'rsatishidir [6,7,8,9].

3 yoshgacha bo'lgan bolalarda to'liq allergologik tekshiruv tavsiya etilmaydi. Steroid gormonlar, bronxospazmga qarshi vositalar va antigistamin preparatlarini qabul qilayotgan bemorlarda (bu dori vositalari teri sezuvchanligini kamaytirishi mumkin), shuningdek, o'tkir allergik reaksiya davridan keyin teri sinovlarini o'tkazishdan tiyilish lozim, chunki bu davrda teri sezgirlashtiruvchi antitanachalar

kamayishi tufayli test natijalari manfiy bo'lishi mumkin [1,2,3,4,5].

Aplikatsion testlar kontakt allergik dermatitni tashxislashda "oltin standart" hisoblanadi. Ushbu testlarni o'tkazish texnikasi Shimoliy Amerika ekspertlari guruhi tomonidan standartlashtirilgan. Antigen vazelin yoki suvda o'tkir tirnash xususiyati bermaydigan, biroq o'ziga xos javob chaqirish uchun yetarli konsentratsiyada eritilishi kerak.

Reaksiya mexanizmi shundan iboratki, bemor terisiga surtilgan allergen T-limfotsitlar va antigen taqdim etuvchi hujayralar (Langerhans hujayralari va makrofaglar) bilan o'zaro ta'sirlashadi. Sensibilizatsiya mavjud bo'lganda bu yallig'lanish rivojlanishiga olib keladi va uning darajasi maxsus shkalaga ko'ra baholanadi [24,25].

References:

1. Abduhakimov B. A. et al. Bolalar va o'smirlarda birlamchi tuberkulyozning o'ziga xos kechish xususiyatlari va klinik-laboratoriya usullari //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – T. 32. – №. 3. – С. 139-143.
2. Бердиярова Ш. Ш. и др. Клинико-лабораторная диагностика фолиевой кислотодефицитной анемии //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 46-53.
3. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Axmadova P. Role of conditionally pathogenic microflora in human life activities //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 29-32.
4. Muhamadiyeva L. A., Kudratova Z. E., Sirojeddinova S. Pastki nafas yo'llari patologiyasining rivojlanishida atipik mikrofloraning roli va zamonaviy diagnostikasi //Tadqiqotlar. Uz. – 2024. – Т. 37. – №. 3. – С. 135-139.
5. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Norboyeva F. Modern aspects of etiology and epidemiology of giardias //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 25-28.
6. Isomadinova L. K., Daminov F. A. Glomerulonefrit kasalligida sitokinlar ahamiyati //Journal of new century innovations. – 2024. – Т. 49. – №. 2. – С. 117-120.
7. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Maxmudova H. Mechanisms of infection by echinococcosis //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 18-21.
8. Даминов Ф. А., Исомадинова Л. К., Рашидов А. Этиопатогенгетические и клинико-лабораторные особенности сальмонеллиоза //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 61-67.
9. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Vaxromova M. Autoimmune diseases: new solutions in modern laboratory diagnostics //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 78-81.

10. Бердиярова Ш. Ш. и др. Узловой зоб и его клинико-лабораторная диагностика //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 49. – №. 3. – С. 38-45.
11. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Muhsinovna R. M. The main purpose of laboratory diagnosis in rheumatic diseases //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 82-85.
12. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Ruxshona X. Contemporary concepts of chronic pancreatitis //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 11-15.
13. Хамидов З. З., Амонова Г. У., Исаев Х. Ж. Некоторые аспекты патоморфологии неспецифических язвенных колитов //Молодежь и медицинская наука в XXI веке. – 2019. – С. 76-76.
14. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Muminova G. Instrumental diagnostic studies in chronic pancreatitis //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 16-20.
15. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Norxujayeva A. Etiopathogenesis and modern laboratory diagnosis of prostatitis //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 6-10.
16. Амонова Г. У., Сулаймонова М., Кизи Ж. Пневмопатиянинг ателектатик шаклида чакалоқлар мия структураларидаги ўзгаришларнинг патоморфологияси //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2024. – Т. 2. – №. 22. – С. 163-166.
17. Sabirovna I. N., Raykhona K. Clinical and laboratory changes in post-term infants //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2024. – Т. 2. – №. 5. – С. 96-99.
18. Ибрагимова Н. С., Юлаева И. А. Сложности диагностики и лечения внебольничной пневмонии у детей раннего возраста //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 39. – №. 1. – С. 58-62.
19. Laboratory diagnosis of torch infection bs Shukurullaevna, TF Uktamovich TADQIQOTLAR. UZ 48 (1), 200-206
20. Амонова Г. У., Исмоилов Ж. М. Реорганизация цитоархитектоники эпителиального пласта бронхов у кроликов с хроническим экспериментальным ларингитом //Молодежь и медицинская наука в XXI веке. – 2017. – С. 51-51.
21. Clinical and laboratory characteristics of renal pathology of pregnancy in the first trimester bs Shukurullayevna, MN Komilzhonovna TADQIQOTLAR. UZ 39 (1), 74-79
22. Umarova T. A., Kudratova Z. E., Maxmudova D. Pathogenesis of bronchial asthma development at the present stage //International Conference on Modern Science and Scientific Studies. – 2024. – С. 21-24.

23. Differential diagnosis of jaundice literature review BS Shukurullaevna Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing 2 (1), 41-49
24. Эшкабилов Тура Жураевич, Хамидова Фарида Муиновна, Абдуллаев Бахтиёр Саидович, Амонова Гулафзал Узбекбаевна, Исмоилов Жасур Мардонович Патоморфологические изменения легких при идиопатических фиброзирующих альвеолитах // Вопросы науки и образования. 2019. №28 (77).
25. Хамидов З. З., Амонова Г. У., Исаев Х. Ж. Некоторые аспекты патоморфологии неспецифических язвенных колитов // Молодежь и медицинская наука в XXI веке. – 2019. – С. 76-79.